

ZVLÁŠTNOSTI ÚČASTI DĚLOSTŘELECTVA PŘI PALEBNÉM NIČENÍ NEPŘÍTELE V HORSKÉM TERÉNU

Na Středoevropském válčišti by v případě válečného konfliktu vedla vojska našich armád řadu obranných či útočných operací v podmínkách horského terénu. Zvláštnosti palebného ničení nepřítele v horách vyplývají z odlišných terénních podmínek a ze zvláštností vedení vševojskového boje a operace.

V **útočné operaci** členitost terénu v horách nedovoluje těsný palebný styk útočících vojsk. Pluky (prapory) prvního sledu se s využitím výsledků jaderného a palebného ničení zmocňují nikoli souvislých terénních úseků, ale především opěrných bodů na výšinách přiléhajících k průsmykům (horským soutěškám), jejich obcházením z boků a z týlu. Potom po svazích výšin, podél hřbetů, údolí, cest a z dalších dostupných směrů vedou hlavními silami rozhodnou čelní zteč proti nepříteli, kombinovanou s obejitím (obchvatem) nepřátelských postavení, zmocňují se průsmyků (horské soutěsky) a na průchodných směrech rozhodně pronikají do hloubky nepřátelské obrany. Jejich útok je podporován palbou dělostřelectva a údery letectva na objekty a cíle prvního pořadí a na opěrné body, protitankové prostředky a další důležité cíle v nepřátelské obraně.

Vzájemná palebná podpora vojsk i podpora palbou dělostřelectva a údery letectva je omezena, palebné ničení, stejně jako vševojskový boj, vyžaduje podrobnější plánování i uskutečňování po směrech. Proto se v armádní útočné operaci již při rozdělování dělostřelectva svazkům důsledně respektuje zásada decentralizace tak, aby při palebném ničení bylo na směrech útoku dosaženo požadované samostatnosti. Dělostřelectvo se přiděluje tak, aby v plucích byly silné plukovní dělostřelecké skupiny schopné řešit včasnou a účinnou **přímou podporu** prvosledových útvarů a jednotek v nejtěsnější součinnosti se vševojskovými veliteli. Značná část dělostřelectva se přiděluje přímo praporům. Těsná součinnost dělostřeleckých velitelů se vševojskovými je nezbytná.

Účast dělostřelectva při palebném ničení v horách má své **zvláštnosti**.

Vzhledem k decentralizaci velení i řízení palby po operačních a taktických směrech je vhodné pro palebné ničení při plánování centrálně stanovit jen základní ukazatele:

- operační stupeň palebného ničení,
- podíl RVD a letectva,
- hustotu jednotných výpočtových zbraní na 1 km,
- spotřebu jednotných výpočtových náborů.

Grafikon palebného ničení je účelné zpracovávat na jednotlivé směry. Protože útočná činnost bude začínat zpravidla z přímého dotyku s nepřítelem, **bu-
de mít palebné ničení většinou tři období — období palebné přípravy, palebné
podpory a palebného doprovodu vojsk při jejich boji v hloubce.**

Podíl dělostřelectva při palebném ničení na některých směrech útoku může být nižší zejména proto, že vzhledem k terénním podmínkám je soustředění většího množství dělostřelectva nepřipustné.

Období palebného ničení mohou mít na jednotlivých směrech vedení bojové činnosti nejen rozdílnou dobu zahájení, ale i celkovou dobu trvání (zpravidla delší, než v méně členitém terénu). Není vždy nutný požadavek nepřetržitosti palbného ničení — mohou být i kratší přestávky v palebné činnosti — avšak umlčování cílů musí vždy probíhat současně ve všech patrech obrany nepřítele.

Zvláštní význam má organizace přímé střelby, jako základního způsobu boje s cíli na spodním patře.

Při vedení bojové činnosti RVD je velení značně ztížené stínícím účinkem hor. Protože útok bývá veden v širším pásmu, než v rovinatém terénu, vzniká tak nezbytnost volit stanoviště pro rádiové stanice, které plní povinnosti retranslačních stanic. Problémy s velením, ale i s dělostřeleckým průzkumem v hloubce obrany nepřítele předurčují k podpoře obcházejících odřadů a dalších jednotek, jež působí odtržené od hlavních sil, i vrtulníkové jednotky, které mají lepší možnosti zjišťovat cíle a ihned je ničit palbou.

RVD je nutné posilovat ženijními jednotkami a zabezpečit trhavinami, neboť kamenitá půda značně ztěžuje ženijní budování.

Průzkumné skupiny připravují palebná postavení s ohledem na malé množství komunikací a jejich nižší průchodnost pro manévry, poblíž komunikací s ohledem na snížené možnosti pobytu mimo ně. Při volbě palebných postavení a míst velení se dále bere v úvahu, že horské řeky mohou rychle měnit výšku hladiny a rozvodnit se, a lze je jen těžko přebrodit pro příkré břehy a kamenité dno. Omezené možnosti vedou k tomu, že palebné baterie se rozmísťují po četách decentralizovaně, nebo naopak může dojít k rozmístění více palebných jednotek ve společných palebných postaveních s menšími rozestupy mezi děly. Manévry dělostřelectva se organizuje nejčastěji po bateriích.

Ničení nepřítele na odvrácených svazích výšin dosahujeme palbou minometů a houfnicového dělostřelectva v součinnosti s údery letectva a bočními palbami útvarů a jednotek z dominantních výšin. Pečlivě je tedy nutné volit náplně a druh dráhy střelby, neboť přestřelnost v horách může být pro každý cíl rozdílná. Existence odvrácených svahů ztěžuje zastřelení i vedení účinné střelby. To jsou zvláštnosti evidentní. V obsahu přípravy střelby a řízení palby je však zvláštností mnohem více.

Průzkum a určování souřadnic cílů je nutné decentralizovat, včetně vzdušného průzkumu a průzkumu fotografováním. Jeho výsledky je zapotřebí předá-

vat včas na jednotlivé směry bojové činnosti. Existence hluchých prostorů nutí náčelníka dělostřeleckého průzkumu zřizovat celou síť pomocných pozorovatelů (předsunutých, bočních), volených na různých směrech i nadmořských výškách, často i za palebným postavením. Ke vzájemnému udání cílů k jejich protnutí se často využívá přepočtu čtení mezi pozorovateli. Výhodným a převažujícím způsobem udávání cílů vševojskovými veliteli je střelba svítícím střelivem.

V topograficko-geodetické přípravě je nutné kalkulovat nejen s nižší přesností topografických map, ale i s nízkou hustotou bodů geodetické sítě. Úkolem tedy bude vytvářet speciální geodetické sítě a vždy uskutečnit kontrolu přesnosti připojení opakovaným připojením od jiných bodů, převážně podle mapy s použitím přístrojů a často jen od vrcholů hor. Nadmořské výšky pozorovatelů a palebných postavení se budou určovat pomocí úhloměrných přístrojů.

V povětrnostní přípravě je potřebné předpokládat rychlé změny teplot, a proto přízemní hodnoty meteorologických zpráv je vhodné opravovat každou hodinu. Při rozdílu nadmořských výšek povětrnostní stanice a palebných postavení se upravuje zpráva podle poměrné výšky palebného postavení (při určování prvků střelby pomocí přístrojů s využitím horských tabulek střelby).

Rozdíly v balistické přípravě jsou pro přípravu prvků v horách zahrnuty v tabulkách střelby pro každý druh dělostřeleckého materiálu. Značný vliv na přípravu střelby má rovněž častá změna teploty náplní a praktické rozdělování a rozřídění střeliva mezi děla a bateriemi, ztížené terénními podmínkami.

V technické přípravě je pro zjištění oprav jednotlivých děl nezbytné měřit nejen opravy pro vychýlení záměrné, ale počítat je i pro náklon, převýšení, rozestup a odstup děl k řídícímu dělu, neboť rozdíly a hodnoty oprav mohou být značné.

Při organizaci střelby a řízení palby při boji v horách je potřebné brát v úvahu rozdíly ve sběru průzkumných zpráv ze sítě dělostřeleckých pozorovatelů a důsledné dodržování požadavku těsné osobní součinnosti dělostřeleckých a vševojskových orgánů průzkumu. Pro přípravu prvků střelby je nutné decentralizovaně určovat směrník hlavního směru střelby a za hlavní způsob považovat především zastřelení cílů (se všemi známými zvláštnostmi), dále pak přenosy palby od pomocných cílů, úplnou přípravu a nakonec využívání údajů zastřelovacího děla. Při účinné střelbě se musí počítat i s druhotnými účinky střelby (padající kamení a vznikající závaly), které zvyšují ničivý účinek palby, ale zároveň útočícím vojskům znemožňují volný pohyb při manévru. To platí i pro volbu záměrných bodů pro úder raketového vojska.

Palebná příprava zteče může mít na jednotlivých směrech různou dobu trvání, bude zpravidla delší a zahajována v nestejnou dobu, neboť v těžko průchodných úsecích motostřelecké jednotky obvykle sesedají z vozidel a útočí pěšky. Tanky útočí v bojových sestavách motostřeleckých jednotek nebo za nimi.

Hlavní metodou **palebné podpory zteče** proto bývá zpravidla postupné soustředění paleb před čely útočících vojsk, sladěné s úseky pohyblivých přehradných paleb na bocích, neboť dominantní výšiny, horské průsmyky, tunely a další objekty v hloubce nepřátelské obrany dobývají útvary (jednotky), útočící čelně v součinnosti s obcházejícími odřady a taktickým vzdušným výsadkem (údernou výsadkovou jednotkou).

Při několikapatrovém uclnění obrany se nepřítel v době palebné přípravy a palebné podpory zteče umlčuje současně ve všech patrech, přičemž se sou-

středěnými palbami zejména umlčují opěrné body v blízkosti cest a na směrech útoku, jakož i v průsmycích a na dominantních výšinách.

V průběhu útoku, zvláště při pronikání do údolí a na horské planiny, musí být dělostřelectvo připraveno vést přehradné a soustředěné palby k podpoře jednotek při odražení možných protiztečí nepřitele.

Hlavním prostředkem ničení nepřitele na druhém patře je palba dělostřelectva a minometů. Na vrchní patra úderů uskutečňuje **vojškové a frontové le-lectvo**. Letectvo, vyčleněné pro podporu boje, se mimo plnění úkolů podle plánu nadřízeného velitele ještě používá k vedení úderů na nepřitele v prostorech, kam nemůže vést palbu dělostřelectvo. Do prostředků vzdušného průzkumu je výhodné začleňovat dělostřelecké pozorovatele, kteří mohou řídit a opravovat palbu.

Ničení nepřitele na spodním patře je především **úkolem protitankových prostředků, tanků a děl vyčleněných pro přímou palbu**. Protitankové jednotky je proto třeba přidělit prvosledovým jednotkám, na nižší stupně velení (pluk, někdy i divize), kde terén neumožňuje rokádní manévry, bude často vhodné rozdělit i protitankové zálohy.

Složitost udávání cílů a obtížné pozorování vede k tomu, že pozorovatelný, ze kterých se bude řídit přímá střelba, volíme co nejbližší k palebným postavením. Palebná postavení pro přímou střelbu jsou zaujímana v době dělostřelecké přípravy s využitím dýmových clon. Zkušenosti z vedení horských operací Velké vlastenecké války ukazují, že na dominantních výšinách je nutné rozmísťovat i jednotlivá děla tak, aby mohly být postřelovány a vyraženy na-prosto všechny cíle, které by mohly mařit postup vlastních jednotek. Zvlášť důležité je maskování všech palebných prostředků. Přesné určení (skutečné) délky střelby ke každému cíli — konané zpravidla podle mapy a kontrolované dálkoměrem — je podmínkou pro úspěšné vedení palby.

V závěru je nutné zdůraznit, že součinnost vševojskových a dělostřeleckých velitelů a představitelů letectva se nesmí omezit jen na organizaci vlastního palebného ničení. Ke splnění úkolů všemi prostředky palebného ničení je v horách nezbytné včas řešit na stupni armády zejména rozdělení prostorů k optimální volbě palebných postavení RVD a protitankové zálohy armády, kdy se zaujímání prostorů neobejde bez přísné organizace a činnosti pořádkové a regulační služby. S velkým předstihem je též zapotřebí řešit předzásobení všech palebných prostředků municí, neboť zásobování i změny rozdělování munice jsou zdlouhavé a obtížné. Pouhá volba prostorů pro příjem, roztržení a přeložení munice je problematická, neboť v horách je jen málo ploch, které odpovídají pro tento účel jak kapacitou, tak požadavkem rovného terénu pro manipulaci s vysokozdvíhacími vozíky či pohyb vozidel.

Podmínkou úspěšné činnosti palebných prostředků při palebném ničení nepřitele je spolehlivá protivzdušná obrana.